

Fatih külliyesine aid diğer mühim bir Vakfiye

Dr. A. SÜHEYL ÜNVER
Tıb Tarihi Enst-tüsü Direktörü

Topkapı Sarayı hazinesini bir kat daha kıymetlendiren eski evrakı *Başvekâlet Arşivi* mütehasşis erkânından bazı zevat tedkik ve tasnif ettiler ve bunları da *Topkapı Sarayı Müzesinin* değerli direktörü Bay T a h s i n Ö z ve Arşiv memuru Bay Z a r i f ilmî tedkikleri çok kolaylaştıran bir usulde dosyalarını tanzim etmekle büyük bir hizmet ettiler. İşte bu iki zatın delâletile Fatih Ünversitesine aid mevcut arabca ve bilâhara türkçe tanzim edilmiş vakfiyelerinden birisine daha şahid olduk.

Hâlen bu vakfiyenin kabı yoktur. İhtimal ebrulı ince kabı vardı. Çünkü bu vakfiye katlanmış bir halde bulunmuştur. Belki de daha evvel bir kabı vardı. Bu vakfiyenin 17,5×50 eb'adında kalmıca bir ipile dikilmiş 8,5 uzun sahife (Şekil - 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) metni başında ve sonunda hiç bir tarih yazılı değildir (1). Kaybolması melhuz olan kabında tarih bulunması ihtimali düşünülebilir. Fakat ayrı bir yerde böyle bir kabı da bulunmamıştır. Burada terbiye edilmiş ve âherlenmiş Venedik nev'inden beyaz kâğıda yazılan bu vakfiye başda ve sonda boş sahifaları ile beraber 12 sahifedir. Hâlen biraz harabecedir. En başda boş sahifede

صوت وقفية ابو انتح سلطان محمد خان طاب ثراه
yazısı vardır. *Topkapı Sarayı Arşivinin* (3882) numarasını taşıyor.

Arşiv memuru Bay Z a r i f şimdiye kadar tasnif ettiği vesikaların yazı tarzlarına ve kâğıdlara ve buna benzer vesikalakra istinad ederek bunu XVII inci asra aid bir vesika itibar etmektedir. Bunu zarurî olarak kabul etmeğe temayül etmekle beraber XVI ncı asra ait bir vesika olarak da düşünebiliriz. Kadroda Mahyecilerden bahs olunmadığına

(1) Okunaklı nesih ile yazılıdır. Bahis başları sütlüsdür. Yazısı güzel bir hattat tarafından yazılmıştır.

göre bizde icadı tarihi olan 1134 (1721) senesinden evveldir. Lisanın güzelliği ve sadeliği itibarile eski Evkaf mahzenleri evrakında mücedded 28 inci Anadolu vakfiyesi defterinde kayıtlı 875 (1470) tarihini taşıyan ve arabcasından bilâhara türkçeye çevrilmiş ve bir eser haline konmuş türkçe vakfiye lisanından çok sade ve güzeldir. Belki de arabca ilk vakfiyenin ve lâkin çok seneler sonra türkçe yapılmış bir hülâsası ve daha doğrusu ilk vakfiyenin tatbikatını kısaca âlelmüfredat gösteren eski bir talimatname halinde de kabul olunabilir. Yazılış tarihi takribi olarak böyle düşünölmekle beraber en mühim cihet bu vakfiyenin en esaslı noktaları en veciz bir tarzda izah etmiş olmasıdır. Bu vakfiyede sıra ile Fatih camii, Medarisi semaniye, türbe, darüşşifa ve imaret vazifeleri yazılmıştır.

Vakfiyenin fotoğrafında göröleceği veçhile bütün teferrüat sıralanmıştır. Fakat bunun metnini sıra ile neşretmekden ziyade şu tasnif ile neşrini muvafık bulduk. Türkçe vakfiyenin metniyle kısmen karşılaştırılabilmiştir. Bu karşılaştırma ile verilen ve yevmiye hesab edilen ücretlerde büyük fark yoktur. Yalnız bu kadroda bazı ilâveler göze çarpmaktadır. Muhakkak ki bu kıymetli vesika esas vakfiyenin birçok cihetlerini gayet açık surette izah etmektedir. Fatih'in arabca ve türkçe vakfiyelerinde ve gerek bu veciz vakfiyede bütün hizmetler aynıdır.

Bu vakfiye bilhassa imaret nizamları noktasından çok ehemmiyetlidir. Bu nizamname bu vezaif bütün teferrüat ile yazılmıştır. Bu izahat bizde imaretlerin esas vazifelerine aid mühim cihetleri tebarüz ettirmektedir. Burada imaret nizamları bahsinde bunlar metninin esasları bozulmıyarak aynen sıralanmıştır.

Mevzuu bahis vakfiyeden çıkartılan ve

vakfiyenin esasma göre aynen alınan bahis-
ler bunlardır:

Fatih Camii kadrosu :

	<u>Günde</u>	
1 Hatib	30 akçe	
2 İmam	beherine 10 »	
12 Müezzin	» 5 »	
10 Devirhan	» 5 »	
20 Cüz'han	» 2 »	
20 Muvahhidler	» 2 »	
10 Selevatı şerifehan	» 2 »	
5 Selatı faiteyi kaza eden	» 7 »	
1 Muarrif	6 »	
1 Muvakkit (saatçi	10 »	

6 Kayyım	beherine 5 akçe
4 Çerağdar	» 5 »
1 Bevvab	3 »
1 Ferraş	3 »
1 Noktacı	3 »

Fatih Türbesi kadrosu :

2 Türbedar	beherine 5 akçe
10 Cüz'han	» 2 »
1 Ser mahfil	3 »
1 Muarrif ve müferrik	1 »
4 Muhafız	» 3 »
1 Buhurcu	2 »
1 Saka	2 »
1 Çerağdar ve ferraş	2 »
1 Noktacı	3 »

Medarisi Semâniye kadrosu :

Günde

Medarisi mezbure müderrisi	beherine 50 akça (esas vakfiyede de 50 akça alır)
1 Her birine muid	5 »
10 Her birine Danişmend	» 2 » esas vakfiyede 15 kişidir
1 Her birine bevvab	2 »
1 Her birine ferraş	2 »

Baki kalan yedi medresenin şartları buna göre kıyas olunacaktır.

Tetümmatı Semâniye kadrosu :

Günde

1 Bevvab	2 akçe
1 Hafızı kütüb	6 » Vakfiyede de aynı ücreti alır.
1 Kâtibi kütüb	4 »

Fatih Darüşşifası kadrosu :

Günde

2 Tabib	beherine 20 akçe (birisine Reisi Etibba deniyor)
1 Kilerci	4 »
1 Vekilharc	4 »
1 Kehhal	8 »
1 Cerrah	8 » (imaretten yemek yiyen üç cerrah gösterilivor)
1 Tabbahı eşribe	6 » (imaretten yemek yiyenler meyanında şerbetçi diye kayıtlı)
1 Hâfızı eşribe	4 »
1 Bevvab	3 » (imaretten yemek yiyenler meyanında kapıcı denmiş)
2 Aşçı	» 3 »
2 Came şuy	» 3 »
1 Duvarı nakışları meneden	2 »
1 Şeyh	20 « dahiliye müdürü makamındadır

Burada gösterilen ücretler vakfiyede aynıdır. Yalnız kadroda ufak değişiklikler vardır.

Fatih İmareti kadrosu :

	Günde	
1 Kâtib	6 Akçe	
1 Vekilharcı	5 »	
1 Kilerci	5 »	
2 Ferraş	3 »	beherine
2 Kayyum	3 »	»
2 Çerağdar	3 »	»
4 Nakib	3 »	»
2 Bevvab	3 »	»
6 Aşçı	4 »	»
6 Ekmekçi	4 »	»
1 Et hamalı	3 »	
2 Buğday ayırtlayıcı	3 »	»
2 Çanak yuyucu	5 »	»
2 İmaret ahırında bevvab	2 »	»
1 Anbarcı	2 »	
1 Odun hamalı	2 »	
1 Duvarlarda nakışları meneden	2 »	

İmaret nizamları :

— Her gün sabah ve akşam iki kere tam pişe

— Ve cuma gecelerinden gayri gecelerde sabah piring çorbası akşam buğday aşısı pişe

— Ve cuma gecelerinde sabah buğday aşısı, akşam tane, zerde ve zırva pişe

— Ve her gün sabah ve akşam taamları için 320 vukiyye koyun eti alma

— Ve Ramazan gecelerinden gayri günlerde nısıfı sabah ve nısıfı akşam pişip Ramazanda cümlesi akşam pişe

— Ve her gün pişen buğday aşısı için yedi kile buğday verile

— Ve her gün pişen piring çorbası için yedi buçuk kile verile

— Ve piring çorbası için her gün 8 akça maydanos alma

— Ve her gün fodla pişmek için otuz kile un verilip her bir kile 110 fodla ola (600) okka undan 3300 fodla beheri 72,8 dirhemden 100 dirhemlik fodla)

— Ve her gün pişen fodla için vesair taamlar için yevmî bir kile tuz verile, her gün 15 vukiyye soğan ve yüz dirhem kemmun (kimyon) ve kırk dirhem fülful ve buçuk kile nohud alma

— Ve kabak zamanında kırk güne değin her gün 65 vukiyye kabak ile 50 vukiyye korusuk pişe

— Şe yoğurt zamanında günde elli vukiyye yoğurt ile sekiz akça bâzu pişe

— Ve her Cuma gecelerinde dane ve zerde ve zirva pişdikde suhte taifesinin dane ve zerdeleri başka pişe

— Ve zikrolunan taamlar için 30 kile piring, 87 vukiyye sade yağ alma

— Ve zikrolunan taamlar için 140 vukiyye kızıl üzüm ve on vukiyye erik alma

— Ve her gün on vukiyye badem ve on vukiyye incir ve 40 vukiyye nişasta ve 150 dirhem zafran ve 80 dirhem fülful verile

— Ve baki havayığ gayri günlerde verilen gibi verilip Ramazan gecelerinde dane ve piring ve zerde ve zirva pişe

— Ve bunların harcı için 25 kile piring ve 71,5 vukiyye yağ verile

— Ve gayri levazım cuma gecelerinde ne mikdar verilirse ol kadar verile

— İmareti mezbureye misafir konacak, her misafire 50 dirhem asel ve bir fodla verile

— Ve her gün misafire kırk sofraya taam konup ve her sofraya dört kişiye verile

— Ve her sofraya bir tabak dane konub ziyade konmıya

— Ve 40 sofraya danenin harcına 2 kile piring ve 6 vukiyye yağ verilip gayri levazım kifayet mikdarı görüle

— Ve her sofraya iki pare yahni konub dörder fodla verilip adamına göre zerde dahi pişireler

— Ve zikrolunan sofraların her birine 100 dirhem piring ve 100 dirhem asel ve 50 dirhem sade yağ verilip kâhi akşısı aşısı pişe

— Ve her sofraya akşısı aşısı için 25 dirhem piring ve 200 dirhem kara üzüm ve 25 dirhem kızıl üzüm ve 25 dirhem incir ve 25 dirhem erik verile

— Ve riayeti lâzım olur eşraf et'imei nefise ile ziyafet oluna

— Ve her sabah riayeti mühim olan adamlara sofraya başında ikişer akçe paça alma

— Ve 50 vukiyye kabak alınıb buçuk kantar asel ile reğel edib bir mikdar darçın ve bir mikdar karanfil konub misafirlerine verile

— Ve et'imei mezburenin 320 vukiyye eti altışar dirhem mikdarı paralanıb tevzi oluna.

İmaretten yemek yiyenlerin aldıkları mikdarlar :

— Ve evvelâ misafirine ve sonra medresede olan Danişmendlere ve Müderrise ve

tetümme bevvablarına ve noktacıya bir para yahni ve 200 dirhem fodla verile

— Ve zikrolunan medreselerde muid olanlara ikişer hisse verile

— Ve her bir suhteye 100 dirhem bir fodla ve 600 suhteye 300 tas çorba ve her tasa bir pare yahni verile

— Ve bu zikrolunandan sonra evkaf kâtibine ve vekilharç'a kâtibine ve emanet şeyhine ve vekilharca ikişer aş verile

— Ve kilerciye ve tabhane imamına ve müezzinine ve altı nefer aşçıya ve altı nefer ekmekçiye ve ekmekçi şakirdine her birine birer aş verile

— Ve kazgan yuyana ve dört nefer nakibe ve tabhanede iki nefer çerağcısına ve iki nefer ahırcısına ve iki kapıcıya birer aş verile

— Ve üç nefer alufesiz buğday ayırtlıyanlara ve üç nefer piring ayırtlıyanlara birer aş verile

— Ve Yeniçeri nöbetçilerine altı aş verile

— Ve hademei camii şerifden iki nefer imama ve bir saatçiye ve bir noktacıya ve mushafı şerif bekçisine birer aş verile

— Ve muarriye ve hafız kütübe ve perdecie ve on iki müezzine ve dört çerağcıya ve altı kayyuma ve naithan'a her birine birer aş verile

— Ve mektebi şerif muallimine ve hali-fesine ve iki kayyumuna birer aş verile

— Ve türbedarlara ve noktacıya ve meremmat kâtibine ve iki nefer mutemede ve iki nefer meremmetciye birer aş verile

— Ve dolabcıya ve kurşuncuya ve hammamlar cabisine ve su yolcu başına birer aş verile

— Ve darüşşifa hademesinden Reisül'etibbaya ve aşağı yanında oturan tabibe birer aş verile

— Ve imamına ve müezzinine ve kâtibine ve kilercisine ve vekilharca birer aş verile

— Ve iki nefer kehhâl'e ve üç nefer cer-raha ve iki nefer şerbetçiye birer aş verile

— Ve iki nefer edviye döğenlere ve iki nefer Came şuy'a ve dört nefer kayyuma ve dört nefer ibrikçiye birer aş verile

— Ve iki aşçıya ve çanakçıya ve noktacıya ve kapıcıya birer aş verile

— Ve sulehadan on nefer kimesneye danişmend aş gibi on aş verile

— Ve imareti mezkûreye muttasıl olan iki balahanede birer ehli ilim sakın olup danişmend aş gibi birer aş verile

— Ve imareti şerifei mezburede her sene seksen desti üzüm turşusu ve üç bin dane patlıcan turşusu olunup misafirine verile

— Ve altı kantar soğan turşusu alınup misafirine ve danişmendlere ve suhtelere tevzi oluna

— Ve bu zikrolunan hademeden gerek imaret hademesinden, ve gerek cami hademesinden olsun ve gerek darüşşifa hademesinden olsun bir aş mutasarrıf ola

— Ve eğer bir aşı cihete mutasarrıf iken ittifak bir aşı cihet dahi verseler ol kimse hemen yine bir aş mutasarrıf ola. Ziyade vermiyeler ve masarifi mezkûreden ziyade taam kifayet eylediği mikdar fıkara tevzi oluna.

Fatih İmaretinden yemek yiyenler :

Misafirlere 4 kişilik 40 sofras (140 kişi)

Eşraf'a Et'amei nefise ikramı

Riayeti mühim olan adamlar

Danişmendler

Medrese bevvabları

Tetümme bevvabları

Medresede noktacı

Muidler

Suhteler (softalar) 600 kişi

Sadat 8 »

Evkaf kâtibi 1 »

Vekilharç kâtibi 1 »

Emanet şeyhi 1 »

Vekilharç 1 »

Kilerci 1 »

Tabhane imamı 1 »

Tabhane müezzeni 1 »

Aşçılar 6 »

Etmekçiler 6 »

Etmekçi şakirdi

Kazan yuyan 1 »

Naib 4 »

Tabhane çerağcıları 2 »

Tabhane ahırcıları 2 »

Tabhane kapıcıları 2 »

Alufesiz buğday ayırtlıyanlar 3 »

Piring ayırtlıyanlar 3 »

Yeniçeri nöbetçileri

İmamlar	2 kişi
Saatçi	1 »
Noktacı	1 »

Mushafı şerif bekçisi

Muarrif

Hâfız kütüp

Perdecı

Müezzinler 12 »

Çerağcılar 4 »

Kayyumlar 6 »

Naithân

Mektebi şerif muallimi

Mektebi şerif halifesi

Mektebi şerif kayyumları

Türbedarlar

Türbe noktacısı

Meremmat kâtibi

Mütemedler 2 »

Meremmetçiler 4 »

Dolabcı

Kursuncu

Hamamlar cabisi

Su yolcu başı

Reisi etibba

Tabib

Darüşşifa imamı

» Müezzini

» Kâtibi

» Kilercisi

» Vekilharcı

» Kehhalleri 2 »

» Cerrahları 3 »

» Şerbetçileri 2 »

» Edviye döğenleri 2 »

» Came şuyları 2 »

» Kayyumları 4 »

» İbrikçileri 4 »

» Aşçıları 2 »

» Çanakçıları

» Noktacıları

» Kapıcısı

» Sulaha 10 »

Balahanedeki ehli ülm

Darüşşifa balahanesindeki tabib şakirdi

Mütebakisi fukaraya (2).

Kadroda mevcut olmayan lâkin imaretten yemek yiyenler arasında tesadüf olunanlar :

Kursuncu

Hamamlar cabisi

Su yolcu başı

Naithân

Perdecı

1 İmam (Darüşşifada)

1 Müezzin »

1 Kâtib »

2 Edviye döğen »

4 Kayyım »

4 İbrikçi »

1 Çanakçı »

1 Tabib şakirdi »

mının mikdarı tasrih edilmiştir. Diğer bir kısmı tasrih olunmamıştır. Bunlar Reisi Etibba gibi mutlak bir kişidir. Fakat danışmendler, softalar ve diğerlerinin mikdarı tasrih olunmamıştır. İmaretten her gün yemek yiyenlerin mikdarı tasrih olunmamıştır. İmaretten her gün yemek yiyenlerin adedi bilinmiyor. Yalnız günde 3300 fodla pişmektedir. Nerede pişirildiği tasrih olunmamıştır. Fakat İmaret kadrosunda 6 ekmekeçi ve şakirdi de olduğuna göre belki imaretin fırınında hazırlanmıştır. Veyahud başka fırınlarda bunu temine yardım etmişlerdir. Fodlaları adedlerle verdikleri gibi bir kısmına da iki yüz dirhem vermişlerdir. Suhte (softa) lara yüz dirhem bir fodla vermişlerdir. Bir fodla buradaki hesaba göre yetmiş iki buçuk dirhemden olduğuna göre bir fodlayı yüz dirhem itibar etmek lâzım gelecektir. Bu hesabça günde vasatı olarak iki bin kişi imaretten yemek yemiş itibar olunabilir.

Her gün sabah ve akşam istihkakları için üç yüz yirmi okka (vukiyye) et sarfolunduğuna göre bir kişiye gündé yüz dirhem et verilse bin iki yüz seksen kişi istifade eder. Etler ekseriya altı dirhemlik parça yahnilere ayrılmaktadır ve ekseriya bir pare yahni alanlar da vardır. Sabah ve akşam aynı şekilde yapıldığına göre bazı yemek yiyenlerin yüz gram değil elli gramdan az et alabildikleri düşünülürse yemek yiyenlerin mikdarı daha çok artar. Şimdiye kadar imaretten yemek yiyenlerin hakiki mikdarını gösterir bir vesıkaya henüz destres olunmadı.

Bütün bu istihkakları Ramazan müstesna, sair aylarda sabah ve akşam olmak üzere iki defa verilmektedir. Bunların eve verildiğine ve harice çıkarıldığına aid bir kayıt yoksa da herkeşin istihkakını arzu ederse götürebileceği emsali gibi kabul olunabilir.

(2) İstihkaklardan arta kalanların fakirlere verilmesi şayanı dikkattir. Yemek yiyenlerden bir kıs-

*İmarette pişen yemek çeşidleri ve turşu-
lar :*

Piring çorbası

Buğday aşısı:

Buğdayın yarması hal olarak helemeli pişer-
tuz koymazlar, isteyen şeker kor, aşure gibi
yer, isteyen tuz koyarak çorba gibi içer (Bay
İsmail Saib)

Dane (Piring hububatı):

Piring ve yağ ile pişdiği musarrahtır (Pilâv).

Zerde (Zafranlı)

Zirva:

Üstad Hâfızıkütüp Bay İsmail Saibe göre eski
Türkler Zirbac (zirvaç) derler. 4 şeyden mü-
rekkebidir. 20 okka nişasta, 20 okka şeker, 20
okka kuru üzüm, 20 okka kuru incir Sultan
Selim vakfiyesinde pelte olur (Esas vakfiye-
de zirbace denmektedir).

Fodla:

Yassı pide gibi ekmek, miktarı 200 dirhem
ve yüz dirhem bir fodla 72,5 dirhem undan
yapılır. Özlü undan yapılmaz. Yumuşak olup
çabuk parçalanır.

Yahni: (Parça etlerden)

Aşkî aşısı (Ekşi aşısı?):

Piring, kara üzüm, kızıl üzüm, incir ve erik
ile mamûl

Et:

320 kıyye beheri 6 dirhemden 21,333 parça

Üzüm turşusu

Patlıcan »

Soğan »

*İmaret yemekhanelerinde kullanılan
maddeler:*

Koyun eti, maydanoz, tuz, buğday, un,
soğan, kimun (kimyon), fülful (hiber), no-
hud, kabak, koruk, yoğurt, bazu (pazı) pab-
car yapraklarıdır. Piring, sadeyağ (yağ) asel
(bal), kızıl üzüm (kırmızı razakı), erik, ha-
dam (badem) incir, nişasta, zafran, paça,
darçın, karanfil.

Fatih camiine verilen malzeme bedeli:

Hasır hergün 4 akça

Çerağa yağ » 5 »

Kandil ve süpürge » 5 »

Türkçeye çevrilen esas vakfiyede (Cami hası-
rı için külle yevm 4 akça, zeytin yağı için
külle yevm beş akça, ve carub ve kanadil ve
tanzifi kanadil için menavîl bahsi yevmi bir
akça hâsılı levazımı camii şerifin mecmuuna
yevmiye on akça tayin...) kaydına tesadûf olu-
nuyor.

*Medârisi Semâniyeye verilen malzeme
bedeli:*

Mısır }
Kandil } Her gün 6 şar akça
Zeytin yağı }

*Tetümmatı semaniye medreselerine yapı-
lan masraf:*

Mısır ve çerağ yağı günde 4 akça

Tetümme höcrelerinin her birine ayda 15
akça

*Darüşşifaya verilen müteferrika masraf
bedeli :*

Devalar ve anda ölenlerin teğiz ve tek-
finine günde 200 akça defa (yeniden) Da-
rüşşifada olan kimselerin levazımına günde
beş akça

Vakfiyede ismi geçen müesseseler :

Fatih camii

Medârisi Semaniye

Tetümmatı semaniye (3)

Türbe

Darüşşifa

İmareti âmire

Tabhane

Balahaneler

Mektebi şerif

Hamam(lar)

(3) *Hadikatüssalatın — velvüzera'ı Osman
zade Ahmed 1159 (1746) Veliyüddin kütüp-
hanesi numara 2414 buraya (muallihane) demekde-
dir. Tetümmatı semaniyeye de (tetümme) der.*

Bu vakfiyenin ehemmiyetini tebarüz ettiren noktalar :

1 — *Fatih Üniversitesi külliyesi* müstemilâtı bugünkü bir yatı mektebi mesabesindedir. İmaretten talebe ve muallimler ve bütün müstahdemler yemek yemişlerdir. Bunların nizamı imarethane vezâifi ve ihracatı kısmında yazılıdır. Müstahdemlerin çoğu birer aş almışlar. Bazıları da iki aş almışlardır. Yalnız imaret masarifile alâkadar evkaf kâtibi, ve Emanet Şeyhi ve vekilharç gibi zevat ve medreselerdeki muidler ikişer aş almışlardır.

2 — Fatih zamanındaki rayiç akça bugünün gümüş (5) kuruşuna muadildir (4).

Memurin ve müstahdemin kadrosundan alınan ücretler hesab olunabilirse de umumi aylık ve hattâ gündelik masrafı bilhassa imaretin kaç mal olduğu bilinmeyen birçok satın aldıkları levazımın fiyatları tasrih olunmadığından tam bir hüdcce tayini kabil değildir. Fakat vakıf hademesinden itibar olunan bütün ilmi, tıbbî ve idarî heyetin aldıkları ücretler az değildir. Bu mânaca kendilerine dolgun maaş verilmiştir. Ayni zamanda imaretten de istihkaklarını bol bol almışlardır.

3 — *Fatih Üniversitesi* kadrosu çok geniş tutulmuştur. Bu yüzden birçok aileler refah içinde yaşamışlardır. Zamanın hiç bir ihtiyacı ihmal olunmamıştır.

4 — *Fatih Üniversitesi* çok geniş bir sahayı kaplar. Ayni zamanda 16 medrese ve sair müstemilâtın ne kadar büyük bir sahayı

kapladığını ufak bir gezinti bize gösterir. Bu İstanbulun imarında ve burasının tam ilmi bir merkez haline getirilmesi için yapılan fedakârlığa büyük bir misaldir. Her ne tarafdandan bir misâl alınsa çok büyük himmetlere şahid oluruz.

5 — İmarette verilen yemeklerin muğaddi ve leziz olmasına ve çeşitlerine dikkat olunmuştur. *Fatih Üniversitesi*nde imaret kısmı büyük masraflarla idare edilmiştir. XV inci asırda Türklerin İstanbulda yemek ve tatlı çeşidlerinden bazılarını öğreniyoruz. Dikkat olunacak olursa Türkler Anayurdlarından bu yeni şehire geldiklerinde âdetlerinden vazgeçmemişlerdir.

Yemek ve âdetlerinde muhafazakâr davranmışlardır. Bazı yemeklerin yapıldığını kullanılan maddelerin sıralanmasından öğrenebiliyoruz. Bunların bir kısmı da bu gün unutulmuştur. İmaretten istihkakları olanlara ve istihkakları olmadığı halde yemek yiyenlere çok miktarda verilmiştir. Fatih imaretinin yalnız fakirlere ve talebe istihkaklarına mahsus olmadığını görüyoruz. Misafirlere ve hattâ ekâbire bile büyük ve hususî ikramlar yapılmış ve onlara ayrı yerler bile ayrılarak burada da teşrifata riayet olunmuştur.

6 — Hastahane de hastaların yemekleri ayrı pişmekdedir. Esas vakfiyede teferriatı gayet güzel tasrih edilmiştir.

Vakfiyedeki geçen istilâhlar :

Akça. Hatib. İmam. Müezzîn. Devirhân, Cüz'hân. Muvahhidin. Muarrif. Muvakkit, Kayyum. Çerağdar. Bevvah. Ferras. Noktacı, Çerağ. Müderris. Muid. Danışmend. Zeytin-yâğ. Çerağ yağı. Tetümme höcreci. Hafızkütüp. Kâtibi kütüp. Türbedar. Sermahfil. Müferrik. Buhurcu. Saka. Darüşşifa. Tabib. Kilerci. Vekilharç. Kehhal. Cerrah. Tabbahı eşribe. Hafıziesribe. Cameşuy. Şeyh. İmaret. Naib. Ayrıtlıçı. Yuyucu. Anbarcı. Kile. Vukiyye. Suhte. Perdecî. Naithan. Dolabıcı. Kurşuncu. Hamamlar cabisi. Su yolcu başı. İbrîkçi. Sulaha. Balahane. Emanet şeyhi.

(4) Fatih zamanında akça. 3,5 akça bir gümüş dirhemdir. On akça bir doka altındır. On akça zamanımızın yarım altındır. O halde on akça gümüş elli kuruşdur. Bir akça da hesaba beş gümüş kuruşdur. Beyazid II. ve Selim I. de altmış akça on üç gümüş dirhemdir. Altmış akça bir altındır. On üç dirhem gümüş bir altın olduğuna göre bir dirhem gümüş dört buçuk akçaya mukabildir. Hasan Ferid - Nakid ve İtibari Mali eserine göre (kitab 1, S. 5,4,154) Osmanlıların ilk asırlarındaki akçalar yüzde doksan, tâbiri diğerle 2,16 avarında ve altı kirat (16 da bir dirhem) ağırlığında olup Cihan harbinden evvelki piyasaya göre en aşağı (34) kuruş 13 para kıymetinde idi.

بود قجرت کما خلد اشیاں مرحوم
 ابوالفتح سلطان محمد خاں علی الله
 صاحب خان حضرت لیل القافانک
 شتر و طی بیان کرد

جامع شریف حصینه جامع شریف جراحی باغ جون
 هر کون دور دایچه ویریله یوی بشراچیه ویریله

جامع شریف قندیل و سیرکه
 یوی بشراچیه ویریله

احوال مدارس ثانیة

جامع شریف حصینه امام لکی کسنه اولوب
 ابوزریچه ویریله برینه اونزلیچه ویریله
 جم

مدارس مزبوره مدین مدارس مزبوره برینه مدین
 اولوب یوی ایشراچیه ویریله اولوب برینه یوی بشراچیه ویریله

مؤذن و ن کسنه ویریله دوزخان اون کسنه اولوب
 هر برینه یوی بشراچیه ویریله هر برینه یوی بشراچیه ویریله
 جم جم

هر برینه اون شردان قعین هر برنده بر کسنه براب
 اولوب یوی کیشراچیه ویریله قعین اولوب یوی کیشراچیه ویریله

باز اون کسنه ویریله موحیدن کای کسنه ویریله
 هر برینه یوی کیشراچیه ویریله هر برینه یوی کیشراچیه ویریله
 جم جم

وهر برنده وهر برینه وهر برنده مزبوره وهر برنده
 اولوب یوی کیشراچیه ویریله ویریله یوی بشراچیه ویریله

اون نکر کسنه صلا ویریله بش نکر کسنه صلا ویریله
 خول اولوب یوی کیشراچیه ویریله اولوب یوی کیشراچیه ویریله
 جم جم

باقی قلان یوی مدرسه شتر ویریله
 اولوب

بر نکر کسنه وهر برینه وکسسه مؤذن اولوب
 یوی ایشراچیه ویریله یوی ایشراچیه ویریله
 جم جم

احوال ثمات ثانیة

بر نکر کسنه ویریله حصیر جراحی باغ جون
 یوی کیشراچیه ویریله یوی دده ویریله

ای نکر کسنه قیم اولوب درن نکر کسنه جراحی باغ
 هر برینه یوی بشراچیه ویریله اولوب یوی بشراچیه ویریله
 جم جم

جامع ابوب ویریله کسنه بر نکر کسنه نقطه جی
 اولوب یوی دده ویریله اولوب یوی دده ویریله
 جم جم

دگر اوبان تیره و اوبانید
 حاکمک بدک ایل
 هر به ایلان شتر لجه و ایل
 وی شتر لجه و ایل
 کاسک ز بدک ایل
 وی دت لجه و ایل

دگر اوبان در شتر لجه
 طبعی دگر بر کینه
 لجه و ایل
 دگر بدک و کاسک
 دگر بدک و کاسک
 دگر بدک و کاسک

انحال تنه و مخوم سلطان مجاز

یک نفر کس تیره و ایل
 صف بدک و ایل
 وی شتر لجه و ایل
 وی شتر لجه و ایل

دگر بدک و ایل
 دگر بدک و ایل
 دگر بدک و ایل
 دگر بدک و ایل

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

انحال دار الشفا

دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل
 دگر کاسک و ایل

و رسنه کلاره اولوب
بوی اوج اچمه و بریده
کی نکرسه نیش اولوب
بوی اوج اچمه و بریده
حب

و کی کسنه قیم اولوب
بوی اوج اچمه و بریده
و کی کسنه جریخ داروب
بوی اوج اچمه و بریده
حب

و کی نکرسه قیقلی
هر بره بوی اوج اچمه و بریده
و کی نکرسه بوی اولوب
بوی اوج اچمه و بریده
حب

و کی نکرسه آشی اولوب
هر بره بوی اوج اچمه و بریده
و کی نکرسه آشی اولوب
هر بره بوی اوج اچمه و بریده
حب

و رسنه آتجان و ووب
بوی اوج اچمه و بریده
و کی نکرسه بدلی اولوب
ووب بوی اوج اچمه و بریده
حب

و کی کسنه جان بوی
ووب بوی اوج اچمه و بریده
و کی نکرسه عماره اهوره
ووب بوی اوج اچمه و بریده
حب

و رسنه دخی ابار اولوب
بوی اوج اچمه و بریده
و رسنه کسنه و ووب
ووب بوی اوج اچمه و بریده

برسنه عماره دیوارین اولوب
منع اولوب بوی اوج اچمه و بریده

انجرا ل اوج اچمه عماره

عمار عماره منیزه هر کون
صلح و صلح و صلح و صلح
جمعه کجه لردن غری کجه لردن
صلح و صلح و صلح و صلح

و جمعه کجه لردن صلح ایلدی
اخراج و صلح و صلح و صلح
و هر کون صلح و صلح و صلح
اخراج و صلح و صلح و صلح

و هر کون بوش و بوش و بوش
و هر کون بوش و بوش و بوش
و هر کون بوش و بوش و بوش
و هر کون بوش و بوش و بوش

و هر کون بوش و بوش و بوش
و هر کون بوش و بوش و بوش
و هر کون بوش و بوش و بوش
و هر کون بوش و بوش و بوش

و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و

و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و

و و و و و و و و و و و و و و
و و و و و و و و و و و و و و
و و و و و و و و و و و و و و
و و و و و و و و و و و و و و

و و و و و و و و و و و و و و
و و و و و و و و و و و و و و
و و و و و و و و و و و و و و
و و و و و و و و و و و و و و

و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و
و هر کون و و و و و و و و و و

دو نولك نوحی ایچون کیو ییقل بیچ ویش بریچن و قیقل و ییقل	و غیری لوز جمعی که لوز نه غلده و یو یو سه اول قدر و بریده	و کلا دیجه و تابخانه ایمانه و مؤذنه واتی نغز انجی به واتی نغز انکی به و انجی ناکره دینه هر یوسه بر رانش و بریده	و قرغان و یانه و دینه نغز نغز و تابخانه ده کی نغز نغز نغز و کی آخری سده و کی نغز نغز بر رانش و بریده
دعانه مزویر به مسافر نغز هر مغلطه الی و هم عمل و برود و بریده	و هر کچن سازه فرق سده فونو به سده دین کینه بریده	و کی نغز چنان و ییچ به و کی نغز تابخانه قیقله و کی نغز نغز و کی نغز کاسه طاشانه بر رانش و بریده	و آتی نغز غلونه سینه طاشانه و اودون طاشانه و این خانه بر رانش و بریده
و هر سوره بر طبق دانه قیقل زاده قیقل	و فرق سده دانه نغز نغز و نغز واتی و نغز باغ و بریده لوز نغز نغز نغز نغز	و اوج نغز غلونه سینه طاشانه و اوج نغز نغز آری طاشانه بر رانش و بریده	و کی نغز نغز نغز نغز و اوج نغز نغز نغز نغز بر رانش و بریده
و هر سوره به کی نغز نغز و هر سوره به کی نغز نغز و هر سوره به کی نغز نغز	و ذکر اولان سده لوز نغز و نغز و یو و دهم عمل و الی و ساده بلغ و بریده کالی نغز	و خنده جامع شریفه کی نغز و رسا نغز به و نغز نغز و محض نغز به کی نغز آش و بریده	و معرقه و حافظه کینه و بریده به و نغز نغز چرا نغز به و نغز نغز هر بریده بر رانش و بریده
و هر سوره به نغز نغز و هر سوره به نغز نغز و هر سوره به نغز نغز	و نغز نغز نغز نغز نغز به طاشانه و نغز نغز نغز نغز نغز	و مکتب شریفه و نغز و کی نغز نغز و بریده	و نغز نغز نغز نغز و هر نغز نغز و کی نغز نغز و هر نغز نغز به بر رانش و بریده
و هر صاحب و نغز نغز سفر باشند آکینه نغز نغز	و الی و نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز	و د و نغز به و نغز نغز و نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز نغز	و د و نغز به و نغز نغز و نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز نغز
و طعمه مزویر بل و نغز نغز آتی نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز	و اولان سده نغز نغز و نغز نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز	و امانه و مؤذنه و کاشنه و کلان نغز نغز و نغز هر نغز نغز و بریده	و کی نغز نغز نغز نغز و کی نغز نغز نغز نغز هر نغز نغز و بریده
و ذکر اولان مدرسه لوز میدان لوز آکینه نغز نغز	و هر سوره به و نغز نغز و الی و نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز	و کی نغز نغز و نغز نغز و نغز نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز	و کی نغز نغز و نغز نغز و نغز نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز
و سادانه نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز	و نغز نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز نغز	و صلحان و نغز نغز و نغز نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز	و نغز نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز و نغز نغز نغز نغز

ودار الشفاده اولان اکی بالا
 و عمارت شریفه مزبورده هر سه کتا
 خانه لوده بر طبیب اکرمی کان
 دستی اوزوم ترشی به ووج سلوانه
 اولوب شمشاد کج بر آرش ویریله
 ماطحان ترشی سے اولوب مسافریه ویریله

والقی قنطار صوغان رشقی
 و بود کراولان خدمه دن گک
 اولوب مسافریه و دانشمند لر تو
 خدمه سند و کر که جامع خدمه سند
 توزیع اولنه
 و کر که در استفادہ سند اولون
 بر آشه متصرف اوله

واکر بر آشل جهته متصرف ایکن اتفاق بر آشل جهت دخی
 و رسه لر اول کمسنه همان کنه بر آشه متصرف اوله
 زیاده ویرمیه لر و مصارف مذکور و دن
 زیاده قلان طعام کفایت ایلدو
 مقدار فقرایه توزیع اولنه

